

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL
NAZİRLİYİ**

**BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ
TARİX FAKÜLTƏSİ**

**5502.01 – “ÜMUMİ TARİX” İXTİSASI ÜZRƏ
FƏLSƏFƏ DOKTORU İMTAHAN PROQRAMI**

*Fakültə Elmi Şurasının 30 dekabr
2019-cu il tarixli (4 sayılı
protokol) və Fakültə Tədris
Metodik Şurasının 25 dekabr
2019-cu il tarixli (6 sayılı
protokol) iclaslarının qərarı ilə
təsdiq olunmuşdur*

BAKİ - 2020

Tərtib edənlər:

Akademik Yaqub Mahmudov
Professor Məmməd Fətəliyev
Professor Əsməd Muxtarova
Professor İradə Hüseynova
Dosent İqbal Ağayev
Dosent Abutalıb Cəlilov

Elmi redaktor:

Dosent Kəmalə Nəcəfova

Rəyçilər:

Dosent Mehman Abdullayev
Dosent Arzu Məmmədova

5502.01 - “ÜMUMİ TARİX” İZAHAT VƏRƏQƏSİ

Proqramın məzmunu. Proqram tarix elmində qəbul olunmuş dövrü təsnifata uyğun olaraq qədim dövr, orta əsrlər, yeni dövr və ən yeni dövr bölmələri üzrə, ayrı-ayrı ölkələrin və bölgələrin tarixi çərçivəsində təqdim olunur.

“Qədim dünya tarixi” anlayışı. Ümümdünya tarixində onun yeri. Qədim dünya tarixinin xronoloji və coğrafi həddləri. “Qədim dünya tarixi” kursunun tərkib hissələri. Qədim dünya tarixi ilə bağlı görüşlər. Qədim dünya tarixinin müasir təhsil sistemində yeri.

Qədim Şərq dövlətləri: siyasi tarix, iqtisadiyyat və ən mühüm mədəni nailiyyətlər. Qədim Yunanıstan Yunanıstan ən qədim dövrlərdə. Egey mədəniyyəti. Yunanıstan e.ə. XI-IX əsrlərdə Arxaik Yunanıstan (e.ə. VIII-VI əsrlər). E.ə.V-IV əsrlərdə Yunanıstanın ictimai-iqtisadi quruluşu. Afina demokratiyası. Makedoniyanın yüksəlişi. Makedoniyalı İsgəndərin işğalları. Ellinizm anlayışı. Ellin mədəniyyəti. Qədim Roma. İtaliya e.ə.II minilliyin sonu – I minilliyin əvvəllərində. Etrusk dili və mənşəyi problemi. Romada dövlətin meydana gəlməsi (e.ə. VIII-VI əsrlərdə). Romada Erkən Respublika (e.ə. VI əsr – e.ə. III əsrin I yarısı). Son Respublika (e.ə. III əsrin II yarısı – e.ə. I əsr). “Klassik quldarlıq” anlayışı. İctimai təbəqələşmə. Roma Respublikasının böhranı. E.ə. I əsrin 80-ci illərində vətəndaş müharibələri. I Triumvirat. II Triumvirat. Misirin Romaya birləşməsi.

Romada Erkən İmperiya (e.ə.30 – e.192-ci illəri). Prinsipat sisteminin möhkəmlənməsi. I-II əsrlərdə Roma cəmiyyəti. III əsr Roma İmperiyasının böhranı. Romada Son İmperiya (e.284 – 476-cı illəri). Qərbi Roma İmperiyasının süqutu.

“Orta əsrlər” anlayışı. Orta əsrlərin ümümdünya tarixi inkişaf prosesində yeri. Orta əsrlər tarixinin dövrləri: erkən orta əsrlər; klassik orta əsrlər (və ya inkişaf etmiş orta əsrlər); son orta əsrlər və ya erkən yeni dövrün başlanğıcı. Orta əsrlər tarixi feodalizm tarixidir. Feodal istehsal-üsulünün bəşəriyyət tarixində yeri və rolu. Feodalizm

quruluşunun mahiyyəti və başlıca xüsusiyyətləri. Feodal rentası. Orta əsrlərdə ictimai-siyasi mübarizə. Feodal dövləti. Hüquq. Din. Orta əsrlər tarixi və müasir dövr. Orta əsrlər tarixini öyrənməyin əhəmiyyəti. Qərbi Roma imperiyasının süqutu və «barbar» dövlətlərinin meydana gəlməsi. Frank dövlətində feodalizmin inkişafı. Bizans IV-XII əsrlərdə. Xaç yürüşləri. Fransa, İngiltərə XI-XV əsrlərdə. Qərbi Avropa ölkələrində kapitalist münasibətlərinin meydana gəlməsi. Böyük coğrafi kəşflər və müstəmləkə sisteminin yaranması. Almaniyada Reformasiya. Niderlandda milli-azadlıq hərəkatı. Fransa, İngiltərə XVI-XVII əsrin I yarısında. XVI-XVII əsrin I yarısında beynəlxalq münasibətlər.

«**Asiya və Afrika ölkələri tarixi**» fənninin ümumdünya tarixində yeri, Asiya və Afrika ölkələrinin tarixi inkişaf prosesinin və burada baş verən hadisələrin xarakteri və təsnifatı. Asiya (Çin, Yaponiya, Koreya, Monqolustan, Hindistan və Pakistan, Hind-Cin və Cənub – Şərqi Asiya ölkələri), Yaxın və Orta Şərq (Əfqanıstan, İran, Türkiyə) ölkələrinin orta əsrlər, yeni və ən yeni dövrlərdə daxili və xarici siyasət problemləri, mədəniyyətləri.

Afrika xalqları (ərəb ölkələri və İsrail). İkinci Dünya müharibəsindən sonra Afrika xalqlarının istiqlaliyyət uğrunda mübarizəsi. Mançestrədə V Panafrika konqresi və onun qərarları. Afrikada ABŞ-ın iqtisadi və siyasi nüfuzunun artması. Azadlıq hərəkatının yüksəlişinə beynəlxalq əlverişli şəraitin yaranması. Kütləvi ictimai-siyasi təşkilatların meydana gəlməsi. Antimüstəmləkə siyasətinin genişlənməsi. Mübarizənin xarakter və metodları. Müstəmləkəçi dövlətlərin taktikası. Afrika xalqlarının müstəmləkə əsarətindən azad olmasının mərhələləri. «Afrika ili». İŞİD problemi. Suriya münaqişəsi və onun həlli yolları.

Türk xalqlarının tarixi. Türk xalqları haqqında ümumi məlumat. Dünya tarixində türk xalqlarının yeri və rolu. Qədim Türkünstanın təbii şəraiti və əhalisi. Mərkəzi Asiya və Sibir Qədim dövrdə. Türk xalqları e.ə. IV-I əsrlərdə. Türk xalqları erkən orta əsrlər dövründə. Altayda və Qərbi Sibirdə türk dövlətlərinin yaranması. Türk xalqları və Avropa. Volqaboyu türk xalqları (tatarlar, başqırdlar, çuvaşlar). Şimali Qafqazın türk xalqları

(kumıklar, noqaylar, qaraçaylar, balkarlar). Türk xalqları son orta əsrlər dövründə . Son orta əsrlər dövründə türk xanlıqları. Sibir xalqları və dövlətləri (tuvalılar, xakaslar, yakutlar və s.). Sibiri Rusiya tərəfindən işğal oluması. Türk xalqları yeni və müasir dövrdə. Mərkəzi Asiya və Qazaxıstanı Rusiyanın işğal etməsi və inzibati – idarəetmə sistemində dəyişikliklər. XIX əsrin 60 – 70 – ci illərində Volqaboyu, Sibir və Kırında burjua islahatları və regionda kapitalizmin inkişafı. I Dünya müharibəsi və Fevral inqilabı dövründə türk xalqları. Türk xalqları 1917 – ci il Oktyabr hadisələri, Vətəndaş müharibəsi və Xarici Hərbi Müdaxilə dövründə. XX əsrin 20 – 30 – cu illərində türk regionlarında milli siyasət, dövlət quruculuğu, mədəni-iqtisadi həyat. Türk xalqları II Dünya müharibəsi illərində. SSRİ – nin süqutu, Mərkəzi Asiya, Qazaxıstanda müstəqil türk dövlətləri və Rusiya Federasiyasının türk subyektləri. Türk dövlətlərinin beynəlxalq və məhəlli təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlığı (XX əsrin sonu – XXI əsr). Türk dövlətlərinin Azərbaycanla əlaqələri

Qafqaz xalqlarının tarixi. Qafqaz ən qədim və qədim çağlarda. Qafqazın yerli və gəlmə sakinləri. E.ə. III-II minilliklərdə Qafqazın cənubundakı siyasi birliklər. Urartu (Biaynili). Atropatena, Albaniya, Iberiya (Kartli), Kolxida. «Böyük Ermənistan»: uydurma və həqiqətlər.

Qafqaz orta əsrlərdə. Feodal münasibətlərinin yaranması və xüsusiyyətləri. Qafqaz uğrunda Bizans və Sasani müharibələri və yekunları. Qafqaz xalqlarının təşəkkülü. Hun yürüşləri və Qafqaz. Xristianlığın yayılması. Erməni, gürcü və alban əlifbaları.

Qafqaz uğrunda Sasani-Bizans rəqabətinin kəskinləşməsi. IX-XIII əsrin ilk onilliklərində yarım-müstəqil və müstəqil dövlətlərin yaranması. Qafqaz XIII – XVI əsrlərdə. XVII əsrin əvvəllərində Qafqaz uğrunda Səfəvi-Osmanlı müharibələri.

Rusiyanın Şimali Qafqazda möhkəmlənmək cəhdləri. Qafqaz Nadir şahın hakimiyyəti dövründə. Qafqaz uğrunda Rusiya-Iran və Rusiya-Osmanlı müharibələri. «Erməni vilayəti»nin yaradılması. Şimali Qafqazın düzənlik hissələrində rus əhalisinin məskunlaşdırılması. «Böyük mühacirlik».

Berlin kongresinin Qafqazda sərhədlər və ermənilərlə bağlı qərarları. Qnçak və Daşnaksütyun partiyalarının pozuculuq fəaliyyəti.

Qafqaz Birinci dünya müharibəsi iştirakçılarının planlarında. Erməni millətçilərinin Osmanlı imperiyasının Şərqi vilayətləri hesabına erməni dövləti yaratmaq planları. Uydurma «erməni soyqırımı» məsələsi. 1917-ci il Fevral inqilabından sonra Qafqazda vəziyyət.

Qafqazda müstəqil dövlətlərin yaranması. Qafqaza Sovet Rusiyasının təcavüzü. Qafqaz 1920-30-cu illərdə. Qafqaz II Dünya müharibəsi illərində. 1960-70-ci illərdə Qafqaz xalqlarının sosial-iqtisadi inkişafı. Sovet quruluşunu yenidənqurma təşəbbüslərinin iflası. Ermənistanı millətçiliyin və türklərə nifrətin təbliği. Şimali Qafqazda ruslaşdırma siyasəti.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsi. Cənubi Qafqaz respublikalarının müstəqilliklərinin bərpası. Müasir dövrdə Qafqazdakı münaqişələrin həlli perspektivləri. Qafqaz respublikalarının dünya birliyinə inteqrasiyası.

Slavyan ölkələri tarixi. Qədim slavyan tayfaları və xalqları. «Xalqların böyük köçü» və slavyan xalqları. Slavyan ölkələri ərazisində feodal münasibətlərinin yaranması və onların xüsusiyyətləri. İlk slavyan feodal dövlətləri. «Horman nəzəriyyəsi». Kiyev knyazlarının hərbi yürüşləri. Slavyan ölkələrində feodal pərakəndəliyi. Alman, İsveç, türk və monqolların slavyanlar üzərinə yürüşləri. Qusçuluq hərəkatı. Qızıl Orda və slavyan xalqları.

Slavyan ölkələrində mərkəzləşmiş dövlətlərin yaranması və onun əsas mərhələləri. XIX əsrin birinci yarısında slavyan ölkələrində sənaye çevrilişinin başlanması. Rusiyada kəndli məsələsi. Avstriya və Osmanlı imperiyalarında yaşayan slavyan xalqlarının vəziyyəti. XIX əsrin birinci yarısında rus çarizminin işğalçılıq siyasətinin yeni istiqamətləri. Avropada Napoleon müharibələri və slavyan xalqları. Vyana konqresi. Krım müharibəsi.

Slavyan dövlətləri ikinci dünya müharibəsi ərafəsi və illərində. SSRİ 1946-1964-cü illərdə. «Soyuq müharibənin» başlanması. 1965-1984-cü illərdə SSRİ-nin siyasi sistemi və sosial – iqtisadi inkişaf və

onun əsas yekunları. Çexoslovakiyaya hərbi müdaxilə. «Polşa böhranı».

SSRİ-də «Yenidənqurmanın» iflası. Dağlıq Qarabağ probleminin yaradılması. SSRİ-nin süqutu. Müstəqil Dövlətlər Birliyinin yaradılması. Rusiya Federasiyası, Ukrayna və Belarus müstəqil dövlətləri 1991-2011-ci illərdə.

Bolqarıstanda, Yuqoslaviyada, Polşada, Çexoslovakiyada sosializm cəmiyyətinin süqutu. Slavyan ölkələri 1991-2011-ci illərdə. Müasir dövrdə slavyan ölkələrində elm, maarif və mədəni nailiyyətlərin artması.

Avropa və Amerika ölkələrinin yeni və müasir tarixi anlayışı. Avropa və Amerika ölkələrinin yeni və müasir tarixinin aktual problemlərinin araşdırılması, Ümumdünya tarixində onun yeri. Avropa və Amerika ölkələrinin yeni və müasir tarixinin yeni dövr və ən yeni dövr bölmələri üzrə dövrləşdirilməsi. İstiqlaliyyət müharibəsi: “İstiqlaliyyət bəyannaməsi” və Amerika Birləşmiş Ştatlarının yaranması. Müharibədən sonra sosial-iqtisadi ziddiyyətlərin kəskinləşməsi. Konstitusiyaya əlavələr. ABŞ-ın xarici siyasəti. 1990-cı illərdə ölkədə partiya -siyasi mübarizə. ABŞ XXI əsrin əvvəllərində.

Birinci və İkinci Dünya müharibələri. Almaniya imperializminin strateji planları. Qərb cəbhəsində müharibənin manevr dövrü. Almaniyanın “İldırım süərtli planı”nın boşa çıxmasında Şərq cəbhəsinin rolu. İkinci Dünya müharibəsindən sonra beynəlxalq münasibətlər.

SSRİ-nin süqutu və onun beynəlxalq münasibətlərə təsiri. “Soyuq müharibə”nin başa çatması və onun nəticələri. Varşava Müqaviləsi Təşkilatının buraxılması. Şərqi Avropa ölkələrində dəyişikliklər. Almaniyanın yenidən birləşməsi. 1980-ci illərdə AFR-in iqtisadiyyatı və siyasəti. 1983-cü il parlament seçkiləri. H.Kol hökumətinin daxili və xarici siyasəti. Almaniyanın birləşdirilməsi. Almaniya XX əsrin axırı və XXI əsrin əvvəllərində.

1990-cı illərdə İtaliyanın sosial- iqtisadi inkişafı. 1992-ci il parlament seçkilərində XDP-nin qələbəsi. Ölkədə partiya-siyasi mübarizə. 1994-cü il parlament seçkiləri. 90-cı illərin ikinci

yarısında İtaliyanın daxili siyasi vəziyyəti. İtaliya XXI əsrin əvvəllərində.

İngiltərədə 1979-cu il seçkiləri. Mühafizəkar Tetçer hökumətinin siyasəti. C.Meysorun başçılığı altında yeni hökumətin təşkil edilməsi. 1992-ci il parlament seçkiləri. C.Meysor hökumətinin fəaliyyəti. Yeni leyborizm. 1997, 2001 və 2005-ci illərin parlament seçkilərində Leyborist partiyasının qələbəsi. E.Bler hökumətinin siyasəti. XXI əsrin əvvəllərində İngiltərənin sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti.

Fransa II Dünya müharibəsi dövründə. Müharibədən sonra Fransanın iqtisadi və siyasi vəziyyəti. IV Respublikanın yaranması.De Qollun prezidentliyi dövründə daxili və xarici siyasət. Fransa 70-90-cu illərdə. 90-cı illərdə Fransanın sosial-iqtisadi inkişafı.

1995-ci ilin prezident seçkiləri. J.Şirak hökumətinin daxili və xarici siyasəti. 1990-cı illərin ikinci yarısında Fransada partiya-siyasi mübarizə. Fransa XXI əsrin əvvəllərində.

Qədim Dünya Tarixi fənni üzrə

Qədim Mesopotamiya: Şumer şəhər dövlətləri. Erkən sülalə dövründə Şumer şəhər-dövlətlərinin siyasi tarixi. Akkad dövləti. Sarqonun fəaliyyəti. Mərkəzləşdirilmiş dövlətin yaranması və onun nəticələri. Akkad şahlığı Sarqonun varisləri dövründə. Şumer-Akkad şahlığının yaranması. III Ur sülaləsi.

Qədim Babilistan. Babil şahlığı Hammurapinin hakimiyyəti dövründə. Hammurapinin varisləri dövründə Babilin zəifləməsi. Kassi tayfalarının Babilistanı işğal etməsi və qədim Babil sağlığının varlığına son qoyulması.

Orta Babil şahlığı kassilərin hakimiyyəti dövründə. Kassi sülaləsinin hakimiyyəti dövründə Babilin siyasi tarixi və beynəlxalq əlaqələri. Babilə kassi sülaləsinin hakimiyyətinə son qoyulması.

Yeni Babil dövləti Kassi sülaləsinin hakimiyyətindən sonrakı dövrdə (e.ə.II minilliyin sonu-I minilliyin başlanğıcı). Babil Əhəməni

imperiyası tərkibində. Makedoniyalı İsgəndərin işğalları və Əhəməni imperiyasının süqutu. Babil Makedoniyalı İsgəndərin imperiyası tərkibində. Babil dövlətinin varlığına son qoyulması.

Qədim Assuriya. Aşşur şəhər dövləti e.ə. III-II minilliyin başlanğıcında. Orta Assur dövrü: E.ə. XV-XIV əsrin birinci yarısında Assuriyanın Mitanni və Babil asılılığından azad olması. E.ə. XII əsrdə Assuriyanın zəifləməsi. I Tiqlatpalasarin dövründə Assuriyanın yeni dirçəlişi. Onun daxili və xarici siyasəti. Orta Assur şahlığının süqutu. Yeni Assur dövrü: Assuriya e.ə. IX-VIII əsrin birinci yarısında. Qüdrətli Assuriya hərbi dövləti. E.ə. VII əsrin kinci yarısında Yaxın Şərqdə beynəlxalq vəziyyət. Midiya-Babilistan ittifaqı. Assuriyanın süqutu.

Qədim Misir: Erkən Şahlıq dövründə mərkəzləşdirilmiş Misir dövlətinin yaranmasının başa çatması. Qədim Şahlıq dövrü fironlarının daxili və xarici siyasəti. Misir dövlətinin nomlara parçalanması.

Orta Şahlıq dövründə Herakleopol və Fiv arasında mübarizə. Misirin yenidən vahid dövlətdə birləşdirilməsi. Xarici siyasətin əsas istiqamətləri. Hiksosların Misiri işğal etməsi və Orta Şahlığın süqutu.

Yeni Şahlıq dövründə hiksosların Misirdən qovulması. XVIII sülalə fironlarının işğalları. IV Amenxotep (Exnaton) və onun dini-siyasi islahatı. XIX sülalənin hakimiyyətə gəlməsi. Misir - Het münasibətləri. Yeni Şahlıq dövründə Misir dövlətinin zəifləməsi və tənəzüllü. Misir Son Şahlıq dövründə. Misir Liviya və Efiopiya sülalələrinin hakimiyyəti altında. Saisin Kuş işğalına qarşı müqaviməti. Misirdə qısamüddətli Assur aqalığı. Saisin yüksəlişi. Misirin birləşdirilməsi və Assur aqalığına son qoyulması. XXVI Sais sülaləsinin hakimiyyəti.

Əhəmənilər (Haxamaniş) dövlətinin Misiri işğal etməsi. Misir Əhəməni imperiyasının tərkibində. Əhəməni imperiyasının süqutu.

Misir Makedoniyalı İsgəndərin imperiyası tərkibində. Misirin ellinizm mərhələsinə daxil olması.

Qədim İran: Qədim Elam dövrü. E.ə. III minillik - II minilliyin ortalarında Elamın Şumer ilə iqtisadi və mədəni əlaqələri. Akkadın və III Ur sülaləsinin Elama qarşı işğalçılıq yürüşləri.

Orta Elam dövrü. E.ə. XIV-XI əsrlərdə Elam hökmdarlarının daxili siyasəti. Babilistan ilə münasibətlər.

Yeni Elam dövrü. Elamın İkiçayarası ilə yeni münaqişələri. E.ə. VIII - VII əsrlərdə Babil və Aşşur ilə münasibətlər. Yeni Elam şahlığının süqutu. Elam Əhəməni (Haxamaniş) imperiyasının tərkibində.

Midiya dövləti. Midiya tayfaları e.ə. IX-VII əsrin başlanğıcında. Aşşurların Midiya ərazisinə hərbi yürüşləri. Kaştaritinin (Fraort) üsyanı və müstəqil Midiya dövlətinin yaranması. Kiaksar. Midiyanın yüksəlişi. Fars tayfalarının yüksəlişi. II Kirin (Kuruş) üsyanı və Midiya dövlətinin süqutu. Midiya Əhəməni imperiyasının tərkibində.

Əhəməni (Haxamaniş) imperiyası. Fars tayfaları e.ə. I minilliyin əvvəllərində. Fars şahlığı (e.ə. VII əsr - VI əsrin əvvəlləri). II Kirin (Kuruş) başçılığı ilə farsların üsyanı. Midiya dövlətinin süqutu və Əhəməni -İran dövlətinin yaranması. II Kirin işğalları. II Kambiz. Misirin işğalı. Qaumatanın hakimiyyətə gəlməsi və daxili siyasəti. Daranın başçılığı ilə fars əyanlarının sui-qəsdı və Qaumatanın öldürülməsi. İran I Daranın hakimiyyəti dövründə. İran e.ə. V-IV əsrlərdə: İran - Yunan müharibələri. Makedoniyalı İsgəndərin Şərq yürüşü və Əhəməni imperiyasının süqutu.

Qədim Hindistan: Hind çayı vadisi sivilizasiyası. Mohenco-Daro və Harappa. “Ved dövrü”. Hindistan e.ə. I minilliyin 2-ci yarısı – eramızın I minilliyinin 1-ci yarısında. Hindistanın şimal-qərb əraziləri (Hind çayı vadisi) Əhəməni dövlətinin tərkibində. Qədim Hind dövlətləri (Maqadha, Koşala, Avanti və b.) arasında siyasi üstünlük uğrunda mübarizə. Nand sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi.

Hindistana Yunan - Makedoniya müdaxiləsi. Nand sülaləsinin devrilməsi. Maurya imperiyası və onun tərəqqisi. Yunan – Baktriya dövləti ilə toqquşmalar. Ümumhindistan dövlətinin zəifləməsi.

Hindistan Maurilərdən sonrakı dövrdə: Hind-Yunan, Hind-Sak, Hind-Parfiya dövlətləri. Quşanlar dövləti. Qupt imperiyasının yaranması. Hun - eftalitlərin (“ağ hunlar”) hücumu. Qupt imperiyasının süqutu.

Qədim Çin: Çində erkən dövlətlər. Şan-İn və Qərbi Çjou dövlətləri. Qədim Çin sivilizasiyasının kökləri. Çin Şan-İn sülaləsi dövründə. Çjou hökmdarı U-vanın hərbi yürüşləri. Şan-İn dövlətinin məğlubiyyəti və süqutu.

Qərbi Çjou dövləti: siyasi tarix, iqtisadiyyat və ən mühüm mədəni nailiyyətlər.

Qədim Çin şahlıqlarının hegemonluq uğrunda mübarizəsi. Sin şahlığı. Şan Yanın islahatları. Sin imperiyası. Mərkəzləşdirilmiş dövlətin yaranması və imperiyanın elan edilməsi. İctimai-siyasi ziddiyyətlərin kəskinləşməsi və e.ə. III əsrin sonlarında xalq üsyanı. Sin sülaləsinin devrilməsi.

Xan imperiyası (e.ə. III - eramızın III əsrləri). Erkən və ya Böyük Xan sülaləsinin hakimiyyəti. Van Manın islahatları və “Qırmızıqaşlılar” hərəkatı. Son Xan (Kiçik və ya Şərqi Xan) sülaləsinin hakimiyyəti. Böyük İpək yolu və Çin.

Qədim Yunanıstan: Yunanıstan ən qədim dövrlərdə. Egey mədəniyyəti. Arxeoloji nailiyyətlər. Troya müharibəsi və Yunanıstanın sonrakı inkişafına onun təsiri.

Yunanıstan e.ə. XI-IX əsrlərdə (“Qaranlıq əsrlər”). “İlliada” və “Odiseya” poemalarına görə yunanların təsərrüfatı və nəslə münasibətlərin səviyyəsi. Arxaik Yunanıstan (e.ə. VIII-VI əsrlər).

Yunan polislərinin formalaşması. Erkən yunan tiranlığı. Peloponnes e.ə. VIII-VI əsrlərdə. Sparta ictimai ziddiyyətlərin xüsusiyyətləri. Qədim Attika. Afina Attikanın mühüm sənətkarlıq-aqrar polisi kimi. Yunan-İran müharibələri. Həllədiçi döyüşlər. “I Afina dəniz ittifaqı”nın yaranması. Kalli sülhü. Yunanların qələbəsinin səbəbləri.

E.ə. V-IV əsrlərdə Yunanıstanın ictimai-iqtisadi quruluşu. Afina demokratiyasının çiçəklənməsi. Sparta oliqarxiyası və onun qədim yunan cəmiyyətində rolu. Peloponnes müharibəsi və onun mərhələləri. Müharibənin nəticələri.

Makedoniyanın yüksəlişi və Yunanıstanda Makedoniya hegemonluğunun yaranması. Makedoniyalı İsgəndərin işğalları. Şərq yürüşü. Ellinizm anlayışı. Ellin mədəniyyəti. Azərbaycan ellinizm mədəniyyəti sistemində.

Qədim Roma: İtaliya e.ə.II minilliyin sonu – I minilliyin əvvəllərində. İtaliyanın əhalisi. Etrusk dili və mənşəyi problemi. Romada dövlətin meydana gəlməsi (e.ə. VIII-VI əsrlərdə).

Romada Erkən Respublika (e.ə. VI əsr – e.ə. III əsrin I yarısı). Romanın ictimai-iqtisadi həyatı. Romanın xarici siyasəti. Romada son Respublika (e.ə. III əsrin II yarısı – e.ə. I əsr). “Klassik quldarlıq” anlayışı. İctimai təbəqələşmə. Roma Respublikasının böhranı. E.ə. I əsrin 80-ci illərində vətəndaş müharibələri. I Triumvirat. Pompey, Sezar, Krass. II Triumvirat. Antoni, Lepid, Oktavian. Misirin Romya birləşməsi.

Romada Erkən İmperiya (e.ə.30 – e.192-ci illəri). Prinsipat sisteminin möhkəmlənməsi. İnzibati quruluş. I-II əsrlərdə Roma cəmiyyəti. III əsr Roma İmperiyasının böhranı. Severlər sülaləsi. İctimai-iqtisadi böhran.

Romada Son İmperiya (e.284 – 476-cı illəri). Diokletian və dominat sisteminin yaranması. Vestqotların hücumu. Romanın xarici siyasəti. Qərbi Roma İmperiyasının süqutu.

Orta Əsrlər Tarixi fənni üzrə

Qərbi Roma imperiyasının süqutu və «barbar» dövlətlərinin meydana gəlməsi: «Xalqların böyük köçü»nün başlanması. Qotlar. Hunlar. Qərbi Roma imperiyası ərəfəsində barbar dövlətləri. Qərbi Roma imperiyasının süqutu. Frank krallığının yaranması. «Barbar» işğallarının nəticələri.

Frank dövlətində feodalizmin inkişafı: Frank dövləti Meroveylər (Merovinqlər) sülaləsinin hakimiyyəti dövründə. «Salıq qanunu». Xlodviqin varisləri zamanı Frank dövlətinin parçalanması. Avstraziya hakimlərinin (mayordomlarının) ölkəni yenidən birləşdirməsi. Frank dövləti Karolinqlər sülaləsinin hakimiyyəti dövründə. Benefisi islahatı. Böyük Karl və onun müharibələri. Karolinq imperiyasının yaranması.

Bizans IV-XII əsrlərdə: Bizans IV – VII əsrin I yarısında: Bizans imperiyasının yaranması. Şərqi Roma imperiyasının inkişaf xüsusiyyətləri. I Yustinianın daxili və xarici siyasəti. Bizans VII

əsrin II yarısı – XII əsrdə. Bizansın Qafqaz siyasəti. Komninlər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi. Səlcuqlar və Bizans. Malazgird döyüşü (1071). Xaçlılar və Bizans.

Xaç yürüşləri: Xaç yürüşlərinin başlandığı tarixi şərait. Xaç yürüşlərinin qarətcar xarakteri. Yaxın Şərqdə beynəlxalq vəziyyət. Roma papalarının «Şərqrə yürüş» təbliğatı və bunun mahiyyəti. Xaç müharibələri və Bizansın Şərqrə siyasəti. Xaç müharibələri və Bizansın Qafqaz siyasəti. Xaç müharibələri və Azərbaycan. Şərqdə xaçlı dövlətləri. Xaç yürüşlərinin məğlubiyyətə uğraması və səbəbləri. Xaç yürüşlərinin nəticələri.

Fransa XI-XV əsrlərdə: Fransa XI-XIII əsrlərdə. Siyasi pərakəndəlik və onun xüsusiyyətləri. Mərkəzləşmiş dövlət yaradılmasını doğuran amillər. Kral domeninin genişlənməsi. IX Lüdoviqin islahatları. Fransa XIV-XV əsrlərdə. Kral hakimiyyətinin güclənməsi. Papalığa qarşı mübarizə. Baş ştatların çağırılması. Yüzdillik müharibə. VII Karlın islahatları. Yüzdillik müharibənin başa çatması. Fransanın vahid mərkəzləşdirilmiş dövlətə çevrilməsi.

İngiltərə XI-XV əsrlərdə: Normand işğalı və onun nəticələri. Feodallaşma prosesinin başa çatması. «Məhşər kitabı». II Henrixin islahatları. İngiltərə XIII əsrdə: İqtisadi inkişaf və onun başlıca xüsusiyyətləri. Ölkənin siyasi inkişaf xüsusiyyətləri. Azadlıqların böyük xartiyası. İngilis parlamenti. Silki monarxiyanın meydana gəlməsi. İngiltərə XIV-XV əsrlərdə. XV əsrdə sənaye və ticarətin inkişafı. İngiltərənin ictimai-siyasi inkişaf xüsusiyyətləri. Al və Ağ qızılqul müharibələri. İngilis millətinin formalaşması üçün zəmin yaranması.

Qərbi Avropa ölkələrində kapitalist münasibətlərinin meydana gəlməsi: Qərbi Avropa ölkələrində son orta əsrlər dövrünün başlıca xüsusiyyətləri. Kapitalın ilkin yığılı. XVI-XVII əsrin I yarısında Qərb ölkələrində məhsuldar qüvvələrin daha da inkişaf etməsi. Kapitalist münasibətlərinin meydana gəlməsi. Kapitalist manufakturasının meydana gəlməsi. Kənd təsərrüfatında kapitalizmin inkişafı. Millətlərin təşəkkülü üçün zəmin yaranması. Mütləq monarxiyalar.

Böyük coğrafi kəşflər və müstəmləkə sisteminin yaranması:

Böyük coğrafi kəşflərin tarixi zəmini. İspaniya və Portuqaliyanın Şimali Afrikada müharibələri və kəşfləri. Atlantik okeanının öyrənilməyə başlanması. XV əsrin II yarısında elm və texnikanın inkişafı. Yerin kürə formasında olması ideyası və Böyük coğrafi kəşflər. Şərq haqqında coğrafi biliklər və Böyük coğrafi kəşflər. Şərqlə əlaqədar işğalçılıq planları. Osmanlı imperiyasının hərbi uğurları və Böyük coğrafi kəşflər. Xristofor Kolumbun səyahətləri: Amerikanın kəşfi. Amerikada ilk müstəmləkəçilik addımları. Qərbi Avropadan Hindistana dəniz yolunun kəşf olunması. Portuqaliyalıların müstəmləkə işğalları. Avropadan Hindistana Qərb tərəfdən dəniz yolunun kəşfi. Yer ətrafına ilk dövr-ələm səyahəti. İspaniyanın Amerikada müstəmləkə işğalları və onun nəticələri. Portuqaliya müstəmləkəçiliyi və Asiya ilə Avropa arasında ənənəvi ticarət əlaqələrinin pozulması.

Almaniyada Reformasiya: XVI əsrin əvvəlində Almaniyanın ictimai, iqtisadi və siyasi vəziyyəti. İctimai-siyasi münasibətlərin kəskinləşməsi. Katolik kilsəsi Reformasiya ərəfəsində. Humanizm. Reformasiya. Martin Lüter. Lüterçilik. Reformasiya hərəkatında parçalanmanın başlanması. Tomas Münser və onun təlimi. Lüter reformasiyası. Protestantlıq. Şmalkalden müharibəsi. Auqsburq dini sülhü. Almaniyanın katolik və protestant knyazlıqlarına parçalanması. Katolik və protestant qruplaşmaları, siyasi pərakəndəlik və hərə-mərcliyin daha da dərinləşməsi.

Niderlandda milli-azadlıq hərəkatı: Ölkə azadlıq hərəkatı ərəfəsində. Siyasi quruluş. II Filippin Niderland siyasəti və feodal-katolik irticasının güclənməsi. Hərəkatın başlanması. İkona əleyhdarları üsyanı (1566). Hersoq Albanın terror rejimi. İspaniya mütləqiyyətinə qarşı partizan hərəkatı. Oranlı Vilhelm. Gent sazişi. 1579-cu il Arras və Utrext uniyaları. Hərəkatın Cənubda məğlubiyyətə uğraması. Şimal əyalətləri azadlıq mübarizəsi mərkəzi kimi. Birləşmiş Əyalətlər Respublikası XVI əsrin sonunda. Hərəkatın 1585-1609-cu illər dövrü. 1609-cu il barışığı. İspaniyanın Birləşmiş Əyalətlər Respublikasını de-fakto tanıması. Birləşmiş Əyalətlər Respublikası XVII əsrin I yarısında.

İngiltərə XVI-XVII əsrin əvvəllərində: XVI əsrin əvvəllərində İngiltərənin iqtisadi inkişafının daha da sürətlənməsi. Sənayenin inkişafı. Kənddə aqrar çevrilişin başlanması. Ticarətin inkişafı. İngiltərə-Səfəvi ticarət əlaqələri. İngiltərə mütləqiyyətinin xüsusiyyətləri. Kral reformasiyası. Tüdorların daxili siyasəti. Yelizaveta Tüdorun daxili və xarici siyasəti.

Fransa XVI-XVII əsrin I yarısında: Mərkəzləşmiş Fransa dövləti XVI əsrin əvvəllərində. Fransa İtaliya müharibələrində. Fransa-Türkiyə münasibətləri. Mütləqiyyətin meydana gəlməsi. Vətəndaş müharibələri (Dini müharibələr və ya Hugenot müharibələri). Nant edikti. IV Henrix. Mütləqiyyətin qüvvətlənməsi. XIII Lüdoviq dövründə mütləqiyyətin daha da güclənməsi. Kardinal Rişelyö.

XVI-XVII əsrin I yarısında beynəlxalq münasibətlər.
Otuzillik müharibə: XV əsrin sonunda beynəlxalq münasibətlərdə yeni dövrün başlanması. Mərkəzləşmiş dövlətlərin mütləq monarxiyalar dövrünə qədəm qoyması. Böyük coğrafi kəşflər və beynəlxalq münasibətlər. Müstəmləkəçilik siyasəti dövrünün başlanması. Avropa dövlətlərinin Şərqi siyasəti və Səfəvilər. Beynəlxalq münaqişə ocaqları. Otuzillik müharibə. Vestfal sülhü. Otuzillik müharibənin nəticələri.

Asiya və Afrika ölkələri tarixi

Yaponiya. Yaponiya haqqında ümumi məlumat. XIX əsrin ortalarında Yaponiyanın sosial-iqtisadi vəziyyəti. İnqilabi şərait. Meyci inqilabının səbəbləri, başlanması, gedişi, nəticələri. Meyci inqilabından sonra həyata keçirilən tədbirlər. Yaponiya XX əsrin birinci yarısında. İkinci Dünya müharibəsi və Yaponiya. İşğal rejimi dövrü. Yaponiyada XX əsrin 60-80-ci illərində iqtisadi inkişafın səbəbləri, istiqamətləri və nəticələri. Müasir Yaponiyanın siyasi və iqtisadi vəziyyəti.

Çin. Çin haqqında ümumi məlumat. XX əsrin əvvəllərində Çinin sosial-iqtisadi vəziyyəti. Sun Yatsen və demokratik hərəkət. Sinxay inqilabının səbəbləri, başlanması, gedişi, nəticələri. Çin XX

əsrin 20-30-cu illərində. İkinci Dünya müharibəsi və Çin. 1946-1949-cu illər vətəndaş müharibəsi və nəticələri. Çin Xalq Respublikasının yaranması. XX əsrin 50-70-ci illərində ÇXR-ın siyasi və iqtisadi vəziyyəti. Den Syaopin və “Dörd modernləşdirilmə xətti”. Müasir ÇXR-ın siyasi və iqtisadi vəziyyəti.

Koreya. Koreya haqqında ümumi məlumat. İkinci Dünya müharibəsindən sonra Koreyanın parçalanması. Koreya müharibəsi və nəticələri. Koreya Xalq Demokratik Respublikasının siyasi və iqtisadi vəziyyəti. KXDR-in nüvə proqramı və onun beynəlxalq münasibətlər sisteminə təsiri. KXDR-in nüvə sınaqları. Beynəlxalq birliyin, o cümlədən ABŞ, Yaponiya, ÇXR, Cənubi Koreyanın KXDR-in nüvə proqramına münasibəti. Müasir KXDR-in siyasi və iqtisadi vəziyyəti.

Monqolustan. Monqolustan və monqollar haqqında ümumi məlumat. Monqol imperiyasının yaranması. Çingiz xan. Monqol «Ana Yasa»sı və onun mahiyyəti. Monqol imperiyasının idarəçilik strukturunun və ordu təşkilinin əsas xüsusiyyətləri. Aqrar münasibətlər. Monqolların ilk hərbi yürüşləri və onların nəticələri. Monqolların hərbi uğurlarının səbəbləri. İstila olunmuş ərazilərə münasibətdə yeridilən siyasət. «Örüş siyasəti». Batı xanın Qərb yürüşü və onun nəticələri. Cormoqon noyonun yürüşü və onun nəticələri. Hulaku xan tərəfindən beşinci ulusun yaradılması. Hubilay xan və Yuan imperiyası.

Hindistan və Pakistan. Hindistan və Pakistan haqqında ümumi məlumat. İkinci dünya müharibəsindən sonra Hindistanın sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti. Milli-azadlıq hərəkatının yeni vüsət alması. Mauntbetten planı və onun mahiyyəti. Hindistan İttifaqı və Pakistan dominionlarının meydana gəlməsi. Hindistan 1950-1960-cı illərdə. 1950-ci il Konstitusiyası və Hindistanın parlamentli respublika elan edilməsi. Nehru xətti və onun mahiyyəti. «Hind sosializmi» konsepsiyası və onun mahiyyəti. Pakistan 1956-1969-cu illərdə. Respublikanın elan edilməsi. Kəşmir probleminin meydana gəlməsi. Çinlə sərhəd münaqişələri. Hindistan-Pakistan münaqişələri. Daşkənd Bəyannaməsi. 1971-ci ildə Şərqi Pakistanda siyasi gərginlik: yeni Pakistan-Hindistan müharibəsi və nəticələri.

Hind-Çin və Cənub-Şərqi Asiya ölkələri. Hind-Çin və Cənub-Şərqi Asiya ölkələri haqqında ümumi məlumat. Hind-Çin və Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinin siyasi tarixi. İkinci dünya müharibəsindən sonra regionun siyasi vəziyyəti. Bandung konfransı. ASEAN-ın yaranması: üzvləri, strukturu, proqramı. Bali və Manila memorandumları. ASEAN təşkilatının prioritet hədəfləri, nümayəndəlikləri.

Əfqanıstan. Əfqanıstan haqqında ümumi məlumat. Dürranilər dövlətinin yaranması. XVIII əsrin II yarısında Dürranilər dövlətinin sosial-iqtisadi quruluşu. Əhməd şahın işğalçı müharibələri. Əhməd şahın Böyük Moğol imperiyası ilə müharibələri. Panipat döyüşü. Əhməd şahın ölümündən sonra Əfqanıstanda siyasi vəziyyət. Dürranilər dövlətinin dağılması və siyasi pərakəndəlik. XIX əsrin əvvəllərində İngiltərə - Əfqanıstan münasibətləri.

İran. İrannın haqqında ümumi məlumat. İran ərazisində feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi. Sasanilər dövlətinin yaranması. I Ərdəşirin xarici siyasəti. III-IV əsrlərdə Sasani-Roma münasibətləri. I Qubadın daxili və xarici siyasəti. I Xosrovun hakimiyyətdə möhkəmlənməsi. VI əsrdə Sasanilərin xarici siyasəti. Sasani-Bizans, Sasani-Çin, Sasani-türk münasibətləri.

İslam inqilabı ərəfəsində İrannın daxili və beynəlxalq vəziyyəti. 1978-1979-cu illər inqilabının səbəbləri, xarakteri, başlanması, gedişi. İslam inqilabına beynəlxalq münasibət. 1979-cu il fevral hadisələri və monarxiyanın süqutu. İslam respublikasının yaradılması. Konstitusiyanın qəbulu. İran İslam Respublikasının daxili və xarici siyasətinin əsas istiqamətləri.

Türkiyə. Türkiyə haqqında ümumi məlumat. XV əsrdə Osmanlı imperiyasının daxili və beynəlxalq vəziyyəti. Dövlət quruluşu. Ordu. Ərəb ölkələrinin, o cümlədən Məğrib ölkələrinin Osmanlılar tərəfindən fəthi. Osmanlıların Avropa siyasəti. Macarıstanın işğalının başa çatdırılması. Avstriya ilə müharibə və onun nəticəsi. Kapitulyasiyalar və onun mahiyyəti. XVI əsrin ikinci yarısında Osmanlı-Rusiya münasibətləri. Həştərxan səfəri. Müqəddəs İttifaq ilə müharibə.

Türkiyə Respublikasının inkişafının əsas istiqamətləri. “Kamalçılıq” və onun mahiyyəti. Etatizm siyasəti və onun mahiyyəti. Təhsil, səhiyyə, ordu, məişət və sairə sahələrdə islahatlar.

Ərəb ölkələri və İsrail. Yaxın və Orta Şərq ölkələri haqqında ümumi məlumat. İslam dininin meydana gəlməsi və onun sosial mahiyyəti. Ərəb müsəlman dövlətinin yaranması. Ərəb işğallarının birinci mərhələsinin başa çatması və onun nəticələri. İşğal olunmuş ölkələrin ictimai-siyasi quruluşu, onların idarəedilməsi xüsusiyyətləri. Torpaq mülkiyyəti formaları. Əməvilər xilafəti. Abbasilər xilafəti.

Yaxın Şərq böhranının yaranmasının ilkin şərtləri. Fələstin problemi və onun həlli. BMT-nin İsrail və Fələstin dövlətlərinin yaradılmasına dair qətnaməsi. 1948-1949-cu illərdə ərəb-İsrail müharibəsi və onun nəticələri. “Süveyş böhranı” və onun nəticələri. Yaxın və Orta Şərqdə qaçqınlar problemi: yaranması, həlli yolları. Fələstin Azadlıq Təşkilatının (FAT) və Fələstin Azadlıq Ordusunun (FAO) yaranması və fəaliyyəti. 1967-ci il “Altı günlük müharibə” və Yaxın Şərq böhranının daha da dərinləşməsi. 1973-cü il ərəb-İsrail müharibəsi və nəticələri. Kemp-Devid müqaviləsi. Prinsiplər Bəyannaməsi və onun mahiyyəti. Cenevrə sazişi. “Yol xəritəsi”. FAT ilə İsrail arasında imzalanmış Oslo müqaviləsi. “Torpaq əvəzinə sülh” prinsipi və onun mahiyyəti. Fələstin muxtariyyətinin yaranması. “Ərəb baharı” və Yaxın Şərq böhranının daha da dərinləşməsi. İŞİD problemi. Suriya münaqişəsi və onun həlli yolları.

Afrika ölkələri. İkinci Dünya müharibəsindən sonra Afrika xalqlarının istiqlaliyyət uğrunda mübarizəsi. Mançestrədə V Panafrika konqresi və onun qərarları. Afrikada ABŞ-ın iqtisadi və siyasi nüfuzunun artması. Azadlıq hərəkatının yüksəlişinə beynəlxalq əlverişli şəraitin yaranması. Kütləvi ictimai-siyasi təşkilatların meydana gəlməsi. Antimüstəmləkə siyasətinin genişlənməsi. Mübarizənin xarakter və metodları. Müstəmləkəçi dövlətlərin taktikası. Afrika xalqlarının müstəmləkə əsarətindən azad olmasının mərhələləri. «Afrika ili». Afrika ölkəsinin müasir dövrdə siyasi və iqtisadi vəziyyəti.

Türk xalqları tarixi

Türk xalqları haqqında ümumi məlumat. Dünya tarixində türk xalqlarının yeri və rolu. Qədim Türkünstanın təbii şəraiti və əhalisi

Türk xalqlarının qədim və orta əsrlər dövrünün tarixşünaslığı və mənbəşünaslığı. Arxeoloji materiallar. Yazılı mənbələr. Tarixşünaslıq (Türkiyə, Azərbaycan, Avropa, rus, ərəb, fars tədqiqatçılarının əsərləri)

Mərkəzi Asiya və Sibir Qədim dövrdə. Qərbi Türkünstan və Qazaxıstan e.ə.I minilliyə qədərki dövrdə. Şərqi Türkünstan, Monqolustan, Sibir e.ə.I minilliyə qədərki dövrdə. Türk xalqları e.ə. I minilliyə qədərki dövrdə

Türk xalqları e.ə. IV-I əsrlərdə. M.İsgəndərin Qərbi Türkünstana yürüşü və yeni türk dövlətlərinin yaranması (Selevkilər, Yunan-Baktriya, Parfiya, Kanq, Usun dövləti). Şərqi Hun imperiyası. Kuşan dövləti

Türk xalqları erkən orta əsrlər dövründə. Eftalitlər dövləti. Türk xalqları və Ərəb xilafəti. IX-XII əsrlərdə Qərbi Türkünstanda türk dövlətləri (Türkəş xaqanlığı, Karluq xaqanlığı, Samanilər, Qəznəvilər, Qaraxanilər, Kidanlar, Xarəzmşahlıq, Oğuz dövləti). Osmanlı dövlətinin yaranması

Altayda və Qərbi Sibirdə türk dövlətlərinin yaranması

Türk xalqları və Avropa. Şərqi Avropada türk tayfa birləşmələri (peçeneqlər, kəngərlər, uzlar, qaqauzlar, qıpçaqlar) və dövlətləri (Xəzər xaqanlığı, Avar xaqanlığı, Dunay Bolqar dövləti). Qərbi Hun imperiyası

Volqaboyu türk xalqları (tatarlar, başqırdlar, çuvaşlar)

Şimali Qafqazın türk xalqları (kumıklar, noqaylar, qaraçaylar, balkarlar)

Türk xalqları son orta əsrlər dövründə . Monqol imperiyasının yaranması, Çingiz xan. Qızıl Orda dövləti

Son orta əsrlər dövründə türk xanlıqları. Əmir Teymur imperiyası. Şeybanilər dövləti, Juzlar (qazax tayfaları).

Sibir xalqları və dövlətləri (tuvalılar, xakaslar, yakutlar və s.)

Sibirin Rusiya tərəfindən işğal olunması. Qədim və orta əsrlər dövründə türk xalqlarının mədəniyyəti.

Mərkəzi Asiya, Qazaxıstan, Volqaboyu, Sibir və Krım haqqında ümumi məlumat. Ərazi, idarəetmə sistemi, əhəlinin sayı və tərkibi, sosial – iqtisadi həyat, kənd təsərrüfatı, sənaye, təbii sərvətlər, siyasi vəziyyət, din

Rusiyanın Mərkəzi Asiya və Qazaxıstanı işğal etməsi və inzibati –idarəetmə sistemində dəyişikliklər. Çar Rusiyasının Mərkəzi Asiya və Qazaxıstanla iqtisadi və siyasi əlaqələri, işğalın başlanması, gedişi və nəticələri

XIX əsrin 60 – 70 – ci illərində Volqaboyu, Sibir və Krımda burjuva islahatları və regionda kapitalizmin inkişafı. Volqaboyu, Sibir və Krımda sosial – iqtisadi vəziyyət, burjuva islahatlarının həyata keçirilməsi və onun xüsusiyyətləri, kənd təsərrüfatı və sənayedə kapitalizmin inkişafı, sinfi təbəqələşmə

XIX – XX əsrin əvvəllərində Mərkəzi Asiya, Qazaxıstan, Volqaboyu, Sibir və Krım xalqlarının mədəniyyəti . Dini məktəb və mədrəsələr, dünyəvi təhsil sistemi, ali təhsil, elm, dövrü mətbuat, mədəni – maarif müəssisələri, ədəbiyyat və incəsənət.

XX əsrin əvvəlində Türküstan, Volqaboyu, Sibir və Krımda iqtisadi və ictimai vəziyyət. Kapitalist münasibətlərinin inkişafı ilə əlaqədar olaraq kənd təsərrüfatı və sənayedə irəliləyiş və çətinliklər, milli burjuaziya və fəhlə sinfinin yetişməsi. 1905 – 1907 – ci illər inqilabı, Rusiya dumalarında türk deputatlarının fəaliyyəti, Stolipin aqrar islahatının həyata keçirilməsi və onun nəticələri

Türk xalqları I Dünya müharibəsi və Fevral inqilabı dövründə. I Dünya müharibəsinin türk xalqlarının iqtisadiyyatına təsiri. Türkünstanın çar Rusiyasının ən iri aqrar – iqtisadi rayonuna çevrilməsi, Tatarıstan və Başqırdıstan sənayesinin hərbiləşdirilməsi, sosial – iqtisadi problemlərin kəskinləşməsi və üsyanlar. Fevral inqilabının türk xalqlarına təsiri

Türk xalqları 1917 – ci il Oktyabr hadisələri, Vətəndaş müharibəsi və Xarici Hərbi Müdaxilə dövründə. Sovet

hakimiyyətinin qurulmasına başlanması. Hakimiyyətdən devrilmiş siyasi qüvvələrin silahlı müdaxiləsi və Xarici Hərbi Müdaxilə

XX əsrin 20 – 30 – cu illərində türk regionlarında milli siyasət, dövlət quruculuğu, mədəni həyat, iqtisadiyyat. Milli dövlət bölgüsü, ideoloji – mədəni həyat. İqtisadi və sosial vəziyyət, yeni iqtisadi modelin yaranması: Yeni iqtisadi siyasətə keçid, sənayeləşdirmə metodu, kollektivləşmə

Türk xalqları II Dünya müharibəsi illərində. II Dünya müharibəsinin başlanması. Mərkəzi Asiya, Qazaxıstan, Volqaboyu, Sibir və Krımın iqtisadiyyatının müharibə dövrünün tələblərinə uyğun olaraq qurulması, türk xalqlarının müharibədə iştirakı və faşizm üzərində qələbədə rolu, müharibə illərində bəzi türk xalqlarının deportasiyası

SSRİ – nin süqutu, Mərkəzi Asiya, Qazaxıstanda müstəqil türk dövlətləri və Rusiya Federasiyasının türk subyektləri. M.Qorbaçovun “yenidənqurma” siyasəti, türk regionlarında ictimai-siyasi və sosial-iqtisadi vəziyyət. “Yenidənqurma”nın böhranı, Sovet İttifaqının dağılması, müstəqil türk dövlətləri və Rusiya Federasiyasının türk subyektləri. Müstəqil türk dövlətləri və Rusiya Federasiyasının türk subyektləri bu gün.

Türk dövlətlərinin beynəlxalq və məhəlli təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlığı (XX əsrin sonu – XXI əsr). Türk dövlətlərinin Azərbaycanla əlaqələri

Türk dövlətləri arasında əlaqələr və onların həyata keçirilməsi sahəsində görülən işlər. Xarici siyasət kursu. Türk dövlətlərinin Azərbaycanla əlaqələri.

Qafqaz xalqları tarixi

Qafqaz» adının yaranması və mənası ilə bağlı əsas fikir və mülahizələr. Qafqazın tarixi-coğrafi hüdudları. Cənubi və Şimali Qafqaz. Qafqazın əhalisinin etnik tərkibi. Əsas dil ailələri və qrupları. Qafqazın müasir siyasi vəziyyəti, inzibati sərhədləri və müasir demoqrafik vəziyyəti. Müstəqil dövlətlər və muxtar qurumlar. Qafqaz tarixinin dövrləşdirilməsi. Qaynaqların təsnifatı. Qafqaz

tarixinin tarixşünaslığı. Qafqaz tarixinin öyrənilməsinin müasir vəziyyəti və perspektivləri.

Qafqaz ən qədim və qədim çağlarda. Qafqaz ərazisində ən qədim insan izləri. Gürcü və alman alimlərinin son tədqiqatları. Qafqaz xalqlarının təşəkkülü problemi. Antropoloji tiplər. Qafqazın yerli və gəlmə sakinləri. Qafqaz sakinlərinin ilkin dini təsəvvürləri və ibtidai incəsənəti. E.ə. III-II minilliklərdə Qafqazın cənubundakı siyasi birliklər. Urartu (Biaynili). Kimmer, Iskit (skif) yürüşləri. Qafqazın Qara dəniz sahili boyu ərazisinin tayfaları. Meotlar. Sindlər. Kolxida. Yunan məskənləri. Midiya və İranın Cənubi Qafqazda ağalığı. Makedoniyalı Isgəndərin Şərqi hərbi yürüşü və onun Qafqaz üçün nəticələri. Atropatena, Albaniya, Iberiya (Kartli), Kolxida. «Böyük Ermənistan»: uydurma və həqiqətlər. Erməni şahlarının işğalçılıq siyasəti. Qafqazlıların Parfiya və Qədim Romaya qarşı mübarizəsi. Alan tayfalarının Cənubi Qafqaza yürüşləri. Qafqazın qədim dövlət və cəmiyyətlərinin ictimai quruluşu və xüsusiyyətləri.

Qafqaz orta əsrlərdə. Feodal münasibətlərinin yaranması və xüsusiyyətləri. Qafqaz uğrunda Bizans və Sasani müharibələri və yekunları. Sasani ağalığı dövründə vergi və mükəlləfiyyətlər. Qafqaz xalqlarının təşəkkülü. Hun yürüşləri və Qafqaz. Bulqarlar. Savirlər. Avarlar. Türk tayfalarının Qafqazda etnik-siyasi proseslərdə rolu. Xristianlığın yayılması. Erməni, gürcü və alban əlifbaları. Elm mərkəzləri. Incəsənət. Memarlıq abidələri.

Qafqaz uğrunda Sasani-Bizans rəqabətinin kəskinləşməsi. Xəzər xaqanlığının yaranması. Qafqaz uğrunda Ərəb-Bizans-Xəzər mübarizəsinin güclənməsi və onların qafqazlılar üçün faciəli nəticələri. Dağıstanda və Cənubi Qafqazda İslamın yayılması. Erməni və alban kilsələrinə xilafətin fərqli münasibəti. Ərəb ağalığına və feodal zülmünə qarşı xalq çıxışları. Mədəniyyətin inkişafı.

IX-XIII əsrin ilk onilliklərində yarımüstəqil və müstəqil feodal dövlətlərinin yaranması. Müsəlman intibahı və Qafqaz. Qafqaz XIII – XV əsrlərdə. Azərbaycan Səfəvi dövlətinin Qafqazda ərazilərini genişləndirməsi. Qafqazda Osmanlı dövlətinin möhkəmlənmək

cəhdləri. Qafqaz XVI əsrin sonu – XVII əsrin başlanğıcında. XVII əsrin əvvəllərində Qafqaz uğrunda Səfəvi-Osmanlı müharibələri. Rusiyanın Şimali Qafqaza soxulmaq cəhdləri. Sunja və Terek çayları boyunca kazak məskənlərinin yaradılması.

Qafqaz yeni dövrdə. XVIII yüzilliyin başlanğıcında Qafqaz beynəlxalq münasibətlər sistemində. Şirvanda və Dağıstanda üsyanlar. Rusiyanın Şimali Qafqazda möhkəmlənmək cəhdləri. I Pyotrun Xəzərsahili vilayətlərə işğalçılıq yürüşü. Qafqazı bölüşdürmək uğrunda Osmanlı-Rusiya mübarizəsi. Nadirin başçılığı altında yerli əhalinin yadelli işğalçılara qarşı mübarizəsi. Nadir şahın Qafqazda ağalığı. İnzibati idarəçilikdə dəyişikliklər.

Rusiyanın Şimali Qafqazda möhkəmlənmək sahəsində yeni addımları. Şimali Qafqazın düzənlik hissəsində rus kəndlilərinin və kazakların kütləvi yerləşdirilməsi. Şeyx Mənsurun başçılığı ilə milli-azadlıq müharibəsi. Birinci Rusiya-Iran müharibəsi. 1806-1812-ci illər Rusiya-Osmanlı müharibəsi. Buxarest sülhünün Qafqaz üzrə yekunları. Gülüstan sülhü. İkinci Rusiya-Iran müharibəsi. Türk-mənçay sülhü. «Erməni vilayəti»nin yaradılması. Ermənilərin Cənubi Qafqaza köçürülməsi və Azərbaycan torpaqlarında yerləşdirilməsi. 1828-1829-cu illər Rusiya-Osmanlı müharibəsi. Rusiyanın Qərbi Qafqazda möhkəmlənməsi.

Şimali Qafqazın düzənlik hissələrində rus əhalisinin məskunlaşdırılması. Dağlı xalqların məhsuldar torpaqlardan məhrum edilməsi. Qafqaz müharibəsinin başlanması və əsas mərhələləri. Şimali Qafqazda müstəmləkə inzibati idarəçiliyi. Dağlı xalqların Osmanlı imperiyasına köçürülməsi. «Böyük mühacirlik».

Cənubi Qafqazda burjua islahatları. Yeni inzibati bölgü. Kapitalist münasibətlərinin inkişafının sosial həyata təsiri.

Qafqaz xalqlarında milli şüurun inkişafı. Ermənilərə qatı millətçilik hissələrinin aşılınması. Millətlərin formalaşması. San-Stefano sülhü. Berlin konqresinin Qafqazda sərhədlər və ermənilərlə bağlı qərarları. Qnçak və Daşnaksütyun partiyalarının pozuculuq fəaliyyəti. Daşnakların terror aktları.

Qafqaz 1905-1907-ci illər inqilabı dövründə. Milli-azadlıq mübarizəsi. Çarizmin milli ədavəti qızıqdırması. Erməni

millətçilərinin azərbaycanlılara qarşı qətl və qarətləri. Rusiya Dövlət Dumalarında Qafqazla bağlı məsələlərin müzakirəsi.

Qafqaz Birinci dünya müharibəsi iştirakçılarının planlarında. Erməni millətçilərinin Osmanlı imperiyasının Şərqi vilayətləri hesabına erməni dövləti yaratmaq planları. Sarıqamış əməliyyatı. Acarların rus ordusu tərəfindən kütləvi məhv edilməsi. Dinc əhaliyə qarşı erməni yaraqlılarının qətl və qarətləri. Uydurma «erməni soyqırımı» məsələsi. Fevral inqilabından sonra Qafqazda vəziyyət. Qafqazda milli hərəkətin güclənməsi. Müvəqqəti hökumətin Qafqazda müstəmləkəçilik siyasəti. Erməni hərbi birliklərinin müsəlman-türk əhalisinə qarşı qətl və qarətlərin kütləvi hal alması. Oktyabr çevrilişindən sonra Cənubi Qafqaz Komissarlığının yaradılması və ilk tədbirləri. Ərzincan barışığı. Brest-Litovsk sülh müqaviləsinin Qafqazla bağlı şərtləri. Trabzon sülh konfransı. Qafqazın şərqində daşnak-bolşevik qüvvələrinin Azərbaycan əhalisinə qarşı soyqırımları. Milli fraksiyalar arasında ixtilaf. Batum sülh konfransı. Cənubi Qafqaz nümayəndə heyətinin üzvləri arasında fikir ayrılıqları.

Qafqaz müasir dövrdə. Qafqazda müstəqil dövlətlərin yaranması. Gənc Qafqaz respublikalarının Osmanlı dövləti ilə müqavilələri. Gürcüstan-Almaniya əməkdaşlığı. Osmanlı dövlətinin Azərbaycana və Dağlı Respublikasına hərbi yardımı. Denikin təhlükəsinə qarşı Azərbaycan-Gürcüstan əməkdaşlığı. Qafqaza Sovet Rusiyasının təcavüzü. XI Qırmızı Ordunun Dağıstan, Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanın müstəqilliyinə son qoyması.

Qafqazın sovet respublikalarının müstəqilliyinin formal xarakteri. Cənubi Qafqaz respublikalarının federasiyası. Şimali Qafqazda muxtar qurumların yaranması. SSRİ-nin təşkili. Qafqaz 1920-30-cu illərdə. Qafqazın türk xalqlarının əlifbalarının dəyişdirilməsi.

II Dünya müharibəsinin başlanması. Alman-faşist hökumətinin Qafqazla bağlı planları. Alman ordularının Qafqaza hücumu. Qafqazın müsəlman-türk xalqları sovet dövlət siyasətində. Axıska (Mesheti) türklərinin Gürcüstandan sürgün edilməsi. Çeçen, inquş, qaraçay, balkar və noqayların doğma yurdlarından zorla çıxarılması.

Dağıstan xalqlarının deportasiyadan xilas edilməsində Ə.Əliyevin rolu.

Ermənistan rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları. Xaricdən ermənilərin Ermənistana dəvət edilməsi və yerli azərbaycanlı əhalinin öz yurdlarından zorla Azərbaycana köçürülməsi. 1950-ci illərin ortalarında Şimali Qafqaz xalqlarının öz vətənlərinə qaytarılması və onların muxtar qurumlarının bərpası. 1960-70-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişaf. Yeni sovet konstitusiyalarının qəbul edilməsi. Milli respublikaların dövlət dili problemi. Tbilisidə tələbə və ziyalıların etiraz çıxışları. 1980-cı illərdə sosial-iqtisadi vəziyyət. Sovet quruluşunu yenidənqurma təşəbbüslərinin iflası. Ermənistanda millətçiliyin və türklərə nifrətin təbliği. Şimali Qafqazda ruslaşdırma siyasəti.

Qafqaz xalqlarının milli-azadlıq mübarizəsinin başlanması. Tbilisi, Bakı qırğınları. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi. Cənubi Qafqaz respublikalarının müstəqilliklərini bərpası. Beynəlxalq birliyin Qafqazda sülh və sabitlik yaradılması sahəsində addımları. Cənubi Osetiya, Abxaziya münaqişələrini həll etmək uğrunda mübarizə. Gürcüstanda «Qızıl gül» inqilabı. Rus qoşunlarının Gürcüstandan çıxarılması. Ermənistanda qatı millətçi qüvvələrin hakimiyyətə gəlməsi. L.Ter-Petrosyan. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycana təcavüzü. Dağlıq Qarabağın və ətraf rayonların işğalı. Şimali Qafqazda milli-azadlıq mübarizəsinə qarşı Rusiya Federasiyasının cəza tədbirləri. Qafqazda sülh və sabitlik uğrunda mübarizənin ilkin yekunları. Azərbaycanın Qafqazda liderlik imkanlarının artması. H.Əliyevin Qafqaz respublikaları arasında əməkdaşlığı genişləndirmək təşəbbüsləri. «Qafqaz evi» məsələsi. I.Əliyevin Qafqazda münaqişələrin həlli sahəsində fəaliyyəti. Qafqaz respublikalarının beynəlxalq iqtisadi, nəqliyyat-kommunikasiya layihələrində iştirakı. Müasir dövrdə Qafqazdakı münaqişələrin həlli perspektivləri. Qafqaz respublikalarının dünya birliyinə inteqrasiyası.

Slavyan ölkələri tarixi

Slavyan xalqları qədim və orta əsrlər dövründə. Qədim slavyan tayfaları və xalqları. «Xalqların böyük köçü» və slavyan xalqları. Slavyanların Şərqi Roma imperiyasına yürüşləri. «Samo dövləti». Slavyanlar və qədim bulqarlar.

Slavyan ölkələri ərazisində feodal münasibətlərinin yaranması və onların xüsusiyyətləri. İlk slavyan dövlətləri. Bolqar çarlığı, Kiyev, Serb və Xorvat dövlətlərinin yaranması, onların siyasi quruluşu və hakimiyyət orqanlarının fəaliyyəti. Bolqar çarlığı, Kiyev, Böyük Moraviya və Roma dövlətlərində xristianlığın dövlət dini kimi qəbul edilməsi – Kiyev dövlətinin yaranmasında qonşu xalqların rolu. «Horman nəzəriyyəsi». Erkən orta əsrlər dövründə slavyan ölkələrində xalq üsyanları. Kiyev knyazlarının hərbi yürüşləri. Slavyan ölkələrində feodal pərakəndəliyi. Bolqarıstan xaqanlığının, Kiyev və Serbiya dövlətlərinin süqutu. XIII-XV əsrlərdə slavyan ölkələrində xalq – azadlıq hərəkatı. Alman, isveç, türk və monqolların slavyanlar üzərinə yürüşləri. Qusçulluq hərəkatı. Qızıl Orda və slavyan xalqları. Qızıl Ordanın süqutundan sonra yaranmış xanlıqların rus knyazlıqları ilə münasibətləri.

Slavyan ölkələrində mərkəzləşmiş dövlətlərin yaranması və onun əsas mərhələləri. Vahid dövlətlərin xarici siyasətləri. Mərkəzləşmiş slavyan dövlətlərinin ictimai – iqtisadi və siyasi inkişafı. Feodal – təhkimçilik münasibətlərinin formalaşması.

XVI – XVII əsrlərdə slavyan ölkələrində azadlıq hərəkatı və xalq üsyanları. Pereyaslav Radası və Ukraynanın Rusiyaya birləşdirilməsi.

XVI – XVII əsrlərdə slavyan ölkələrinin xarici siyasəti. Otuzillik müharibə. Baltik problemi. «Böyük elçilik».

Slavyan ölkələri XVII əsrin sonu – XVIII əsrin I yarısında. «Şimal müharibəsi». Rusiyada «saray çevrilişləri» dövrü. Peç – Pospolita, Çexiya, Slovakiya, Bosniya, Serbiya və Bolqarıstanın sosial – iqtisadi vəziyyəti.

Şərq slavyanları XVIII əsrin ikinci yarısında. Cənub və Qərbi slavyan ölkələri XVIII əsrin ikinci yarısında və onların sosial – iqtisadi inkişafının əsas xüsusiyyətləri.

XVIII əsrin sonuna qədər slavyan xalqlarının mədəni inkişafının əsas yekunları.

Kapitalizm dövrü. XIX əsrin birinci yarısında slavyan ölkələrində kənd təsərrüfatının inkişafının əsas xüsusiyyətləri. Sənayenin inkişafı. Sənaye çevrilişinin başlanması və onun əsas mərhələləri. Şəhərlər, nəqliyyat və ticarət.

XIX əsrin birinci yarısında slavyan ölkələrində daxili vəziyyət. Rusiyada dövlət quruculuğu islahatları. Kəndli məsələsi. Avstriya və Osmanlı imperiyalarında yaşayan slavyan xalqlarının vəziyyəti. Polşa torpaqlarında vəziyyət.

XIX əsrin birinci yarısında rus çarizminin işğalçılıq siyasətinin yeni istiqamətləri. Avropada Napoleon müharibələri və slavyan xalqları. Vyana konqresi. Krım müharibəsi.

XIX əsrin birinci yarısında slavyan ölkələrində milli hərəkat. İctimai hərəkat və onun təzahür formaları. İlk gizli – siyasi təşkilatlar. Dekabristlər üsyanı. Polşada və Çexiyada milli hərəkat.

XIX əsrin 60-90-cı illərində slavyan ölkələrində kənd təsərrüfatının inkişafı. Rusiyada 1861-ci il kəndli islahatı. Slavyan ölkələrində sənayenin inkişafında yeni mərhələ və sənaye çevrilişinin başa çatması. İlk iqtisadi böhranlar.

XIX əsrin 60-90-cı illərində slavyan ölkələrində şəhərlər, nəqliyyat və ticarət. Daxili vəziyyət. İctimai hərəkatlar. Xarici siyasət.

Slavyan ölkələrində kənd təsərrüfatı və aqrar münasibətlər XX əsrin əvvəllərində. Sənayenin inkişafı və ilk inhisarlar. Şəhərlər, nəqliyyat, ticarət və bank sisteminin inkişafı. Birinci rus inqilabı. Rus – yapon müharibəsi.

XX əsrin əvvəllərində slavyan ölkələrinin xarici siyasəti. «Bosniya böhranı». Balkan müharibələri.

Slavyan ölkələri birinci dünya müharibəsi illərində. Rusiyada fevral inqilabı. Polşanın müstəqillik qazanması.

Yeni dövrdə slavyan xalqlarının mədəni inkişaf prosesinin əsas yekunları.

Müasir dövr. Rusiyada oktyabr çevrilişi. Sovet dövlətinin təşkili və vətəndaş müharibəsi. SSRİ-nin təşkili. 1920-1930-cu illərdə SSRİ-nin sosial – iqtisadi və siyasi inkişafı. SSRİ-də totalitar sosializm cəmiyyətinin qurulması.

SSRİ-nin 1920-1930-cu illərdə xarici siyasəti və ölkə ikinci dünya müharibəsi ərəfəsində.

Bolqarıstan və Yuqoslaviya 1918-1939-cu illərdə. Polşa və Çexoslovakiya birinci dünya müharibəsinin başa çatmasından 1939-cu ilə qədər olan dövrdə.

Slavyan dövlətləri ikinci dünya müharibəsi illərində. Faşist Almaniyası və onun müttəfiqləri üzərində qələbənin əldə edilməsində SSRİ-nin və Avropanın slavyan ölkələrinin rolu.

SSRİ 1946-1964-cü illərdə. Kənd təsərrüfatı və sənayedə vəziyyət. İqtisadi islahatlar. «Şəxsiyyətə pərəstişin» tənqidi. Siyasi repressiyaların sonu. «Soyuq müharibənin» başlanması. Almaniya və Koreya problemləri. SSRİ – Türkiyə, SSRİ – İran münasibətləri. Macarıstana hərbi müdaxilə. Sosializm birliyi ölkələri ilə münasibətlər.

1965-1984-cü illərdə SSRİ-nin siyasi sistemi və sosial – iqtisadi inkişaf və onun əsas yekunları. L.Brejnevin dövrü. İqtisadi və sosial islahatlar. SSRİ Y.Andropov və K.Çernenko dövründə. Dissident hərəkatı. Durgunçuluğun təzahürləri. SSRİ-nin hərbi qüdrətinin möhkəmlənməsi. Kapitalizm, sosializm birliyi ilə münasibətlər. Çexoslovakiyaya hərbi müdaxilə. «Polşa böhranı». «Üçüncü dünya» ölkələrinə iqtisadi və siyasi əməkdaşlığının genişlənməsi.

SSRİ-nin «yenidənqurma» mərhələsinə daxil olması. «Yenidənqurmanın» iflası. Dağlıq Qarabağ probleminin yaradılması. SSRİ-nin süqutu. Müstəqil Dövlətlər Birliyinin yaradılması.

Rusiya Federasiyası, Ukrayna və Belarus müstəqil dövlətləri 1991-2011-ci illərdə.

Bolqarıstanda 1946-cı il referendumu və ölkənin respublika elan olunması. Sovet modeli totalitar rejimin formalaşması. Sosializm cəmiyyətinin süqutu.

1991-ci il Konstitusiyasının qəbulu. Ölkə iki əsrin qovuşağında.

Yuqoslaviyada 1946-cı il Konstitusiyası. Fəhlə özünü idarə sistemi. Bloklara qoşulmayan hərəkətdə iştirak. YSFR-in dağılması və Balkanlarda yeni milli dövlətlərin yaradılması. Etnik – milli zəmində hərbi münaqişələr.

Polşada Müvəqqəti Birlik hökumətinin qurulması. Aqrar islahatlar və milliləşdirmə tədbirləri. 1960-1970-ci illərdə siyasi və sosial – iqtisadi vəziyyətin mürəkkəbləşməsi. «Həmrəylik» təşkilatı. Qərb tipli sosial cəmiyyət qurulması.

Çexoslovakiyada 1948-ci il hadisələri. Sovet modeli sosializm cəmiyyətinin qurulması. 1968-ci il böhranı. «Məxməri inqilab». 1992-ci il parlament seçkiləri. Çexoslovakiyanın parçalanması. 1992-2011-ci illərdə Çexiya və Slovakiyanın iqtisadi, sosial və siyasi inkişafı.

Müasir dövrdə slavyan ölkələrində elm, maarif və mədəni nailiyyətlərin artması.

Avropa və Amerika ölkələrinin yeni və müasir tarixi

Şimali Amerikada İstiqlaliyyət uğrunda müharibə. ABŞ-in yaranması. ABŞ XVIII-XX əsrlərdə. İstiqlaliyyət müharibəsi: “İstiqlaliyyət bəyannaməsi” və Amerika Birləşmiş Ştatlarının yaranması. Müharibədən sonra sosial-iqtisadi ziddiyyətlərin kəskinləşməsi. D.Şeys üsyanı. “Konfederasiya maddələrindən” 1787-ci il konstitusiyasına doğru. Yeni Konstitusiyasının xarakteri. Hüquqlar haqqında Bill uğrunda mübarizə. Konstitusiyaya əlavələr.

ABŞ-in xarici siyasəti. Qərbdə ərazi ekspansiyası. Meksika ilə müharibə. “Monro doktrinası”. 1912-ci il prezident seçkiləri. V.Vilsonun daxili və xarici siyasəti.

İkinci dünya müharibəsindən sonra ABŞ-in iqtisadi və siyasi vəziyyəti. ABŞ-in dünya aqalığı iddiaları. “Trumen doktrinası”. “Marşall planı”. Şimali Atlantika paktı. 1968-ci il prezident seçkiləri.

70-cı illərdə ABŞ-ın iqtisadi vəziyyəti. R.Nikson hökumətinin daxili və xarici siyasəti. “Uotergeyt” əhvalatı J.Ford hökumətinin daxili və xarici siyasəti. R.Reyqan hökumətinin xarici siyasəti. “Strateji müdafiə təşəbbüsü” (1983). Sürətlə silahlanmanın güclənməsi. Reyqan hökumətinin ABŞ-ın nüvə üstünlüyünə nail olmaq xətti. “Ulduz müharibə”lərinin amerika planları.

1992-ci il və 1996-cı il prezident seçkilərində Demokratlar partiyasının qələbəsi. U.Klinton hökumətinin siyasəti. 90-cı illərdə ölkədə partiya -siyasi mübarizə. ABŞ XXI əsrin əvvəllərində.

Almaniya XIX - XXI əsrin əvvəllərində. İrticaya qarşı mübarizədə ilk təşəbbüslər. Tələbə hərəkatı. 1830-cu illərdə kütləvi hərəcatlar. Hambax nümayişi. “İnsan hüquqları cəmiyyəti”. Almaniyada burjua liberazminin xarakteri. Muxalifət hərəkatının xırda burjua- demokratik qanadı.

Almaniyada siyasi partiyalar. “Kulturkampf” siyasəti və onun iflası. Yunker-burjua blokunun formalaşması. Militarizmin güclənməsi. Qərbi Polşa torpaqlarında, Elzas və Lotaringiyada almanlaşdırma siyasəti. II Vilhelm. “Müstəsna qanun”un ləğvi. Bismarkın istefası. Daxili və xarici siyasətdə Kaprivinin “yeni kursu”. “Qitə” siyasətindən “dünya siyasətinə” keçid. Panalman ittifaqının yaradılması. Aavropa siyasətində Almaniyanın hegemonluq iddiası. “Üç imperator ittifaqı”. Berlin konqresi. Avstriya- Rusiya və Rusiya- Almaniya münasibətlərinin kəskinləşməsi. Üçlər ittifaqının yaranması.

I Dünya müharibəsindən sonra Almaniyanın ictimai-siyasi həyatında meyllər. Monarxiyaçı qiyam cəhdi, onun iflası. Ölkədə hökumət müvazinətsizliyi. Rur böhranının Almaniyanın daxili- siyasi və beynəlxalq vəziyyətinə təsiri. Ölkədə fəvqəladə vəziyyətin tətbiq edilməsi.

AFR-in yaranması. Bonn Konstitusiyası. AFR-in iqtisadi inkişafının əsas mərhələləri. “Sosial bazar təsərrüfatı” doktrinasının mahiyyəti. AFR-in NATO-ya daxil olması və Qərbi Almaniyanın hərbişədirilməsinin sürətləndirilməsi. Elmi-texniki inqilab. Dünya kapitalist sistemində AFR-in mövqelərinin güclənməsi. 1969-cu ildə bundestaqa seçkilər və “kiçik koalisiya” hökumətinin yaranması.

Brandt hökumətinin “Şərq siyasəti”. 1972-ci ildə parlament seçkiləri. AFR və Avropa təhlükəsizliyi problemləri. 80-ci illərdə AFR-in iqtisadiyyatı və siyasəti. 1983-cü il parlament seçkiləri. H.Kol hökumətinin daxili və xarici siyasəti. Almaniyanın birləşdirilməsi. AFR XX əsrin axırı və XXI əsrin əvvəllərində.

İngiltərə XIX - XXI əsrin əvvəllərində. İngiltərə burjuva inqilabının başlanması. Uzunmüddətli parlament. I və II vətəndaş müharibələri. Independent respublikası. Kromvelin Protektoratlığı. Stüartların bərpası. 1688-ci il “Şanlı inqilab”. “Hüquqlar haqqında” bill. İngiltərə XVII əsrin sonu -XVIII əsrdə. Parlament sisteminin inkişafı. Partiya-siyasi qruplarının formalaşması. Viqlər və torilər. Sənaye çevrilişinin başlanması. İlk yığımın sonrakı inkişafı. Aqrar inqilabın başa çatması.

İngiltərə 1815-1850-ci illərdə. Taxıl qanunları. I parlament islahatı. Çartist hərəkatı. XIX əsrin ortalarında ingilis kapitalizminin xüsusiyyətləri. İngiltərə “dünya emalatxanası”dır. 50-60-cı illərdə İngiltərənin müstəmləkə siyasəti. Tredyunionçuluq, fəhlə sinfində onun bazası, ideya səviyyəsi. Tredyunionların London Şurası. 1867-ci il islahatı.

XIX əsrin sonuncu rübündə İngiltərənin sosial-iqtisadi vəziyyəti. Liberal və mühafizəkar hökumətinin daxili və xarici siyasəti. İngiltərə XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində. İngilis-bur müharibəsi. XX əsrin əvvəllərində İngiltərədə inhisarlar və maliyyə kapitalı. Antantanın yaranması. 1911-ci il parlament islahatı.

İngiltərə I Dünya müharibəsi illərində. I Dünya müharibəsindən sonra İngiltərənin iqtisadi və siyasi vəziyyəti. I və II Leyborist hökumətləri. 1926-cı il Ümumi tətili. İngiltərə dünya iqtisadi böhranı illərində. 30-cu illərdə İngiltərənin daxili və xarici siyasəti.

İngiltərə II Dünya müharibəsi illərində. 1945-ci il parlament seçkiləri. K.Ettli hökuməti və onun daxili-siyasi kursu. U.Çerçil hökumətinin xarici siyasəti (1951-1955). Yaxın Şərqdə və Cənubi-Şərqi Asiyada hərbi-siyasi blokların yaradılması. İngiltərənin müstəmləkə siyasəti. A.İden hökumətinin xarici siyasəti (1956-1957). Avropada inteqrasiya prosesləri və İngiltərə H.Makmillan

(1957-1963) və A.Duqlas-Hyum (1963-1964) hökumətlərinin xarici siyasəti. Dünya kapitalist bazarında İngiltərənin vəziyyəti. İngiltərə və “Yeddiilər bazarı”. “Ümumi bazar” və İngiltərənin siyasəti. 1979-cu il seçkiləri. Mühafizəkar Tetçer hökumətinin siyasəti. C.Meysorun başçılığı altında yeni hökumətin təşkil edilməsi. 1992-ci il parlament seçkiləri. C.Meysor hökumətinin fəaliyyəti.

Yeni leyborizm.1997, 2001 və 2005-ci illərin parlament seçkilərində Leyborist partiyasının qələbəsi. E.Bler hökumətinin siyasəti. XX əsrin sonu -XXI əsrin əvvəllərində İngiltərənin sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti.

Fransa XIX - XX əsrlərdə. Fronda dövründə sosial-siyasi böhran. XVIII əsrdə Fransanın sosial-iqtisadi inkişafının güclənməsi. Fransa maarifçiliyi. İnkilabi şəraitin yaranması. Fransa burjuva inkilabının başlanması. “İnsan və vətəndaşın hüquqları” bəyannaməsi. Aqrar qanunvericilik. 1791-ci il konstitusiyası. Monarxiyanın devrilməsi və Respublika. Yakobin diktatorturası. Termidor çevrilişi. Direktoriya rejimi. Fransa Konsulluq və İmperiya dövründə.

XIX əsrin ilk rübündə Fransanın sosial-iqtisadi inkişafı. 1830-cu il iyul inkilabı.XIX əsrin 30-40-cı illərində Fransada siyasi mübarizə. İyul monarxiyası rejiminə qarşı burjuva müxalifəti. 1848-ci il inkilabı. II Respublika. II İmperiya.

1870-ci ildə beynəlxalq şərait. Fransa-Prussiya müharibəsi və onun nəticələri. Fransa-Prussiya müharibəsindən sonra Fransanın xarici siyasəti. Fransa-Almaniya münasibətləri. Afrikada, Cənubi-Şərqi Asiyada müstəmləkə işğalları. İngilis-fransız münasibətləri. Fransa-Rusiya ittifaqı. Panama rüsvayçılığı. Dreyfusun işi və Fransada respublika və demokratiyanın müdafiəsi uğrunda mübarizə.

Fransa I Dünya müharibəsi dövründə. Fransa XX əsrin 20-30-cu illərində. Xalq cəbhəsi. Fransa II Dünya müharibəsi dövründə. Müharibədən sonra Fransanın iqtisadi və siyasi vəziyyəti. IV Respublikanın yaranması.De Qollun prezidentliyi dövründə daxili və xarici siyasət. Fransa 70-90-cu illərdə. 90-cı illərdə Fransanın sosial-iqtisadi inkişafı.

1995-ci ilin prezident seçkiləri. J.Şirak hökumətinin daxili və xarici siyasəti. 90-cı illərin ikinci yarısında Fransada partiya-siyasi mübarizə. Fransa XXI əsrin əvvəllərində.

Birinci Dünya Müharibəsi. İkinci Dünya müharibəsindən sonra beynəlxalq münasibətlər. Birinci dünya müharibəsinin başlanması. Almaniya imperializminin strateji planları. Qərb cəbhəsində müharibənin manevr dövrü. Almanyanın “İldırım süertli planı”nın boşa çıxmasında Şərq cəbhəsinin rolu.

1916-cı ildə Almanyanın Qərb cəbhəsində həlledici müvəffəqiyyətlər qazanmaq cəhdləri. Verden döyüşü. 1916-cı ildə rus qoşunlarının Şərq cəbhəsində hücumu. Rumıniyanın müharibəyə girməsi. Dünyanın ərazi cəhətdən yenidən bölüşdürülməsi şərtləri haqqında imperialist dövlətlərin gizli sazişləri. Şərqi Avropa ölkələrində dəyişikliklər. Almanyanın yenidən birləşməsi. SSRİ-nin süqutu və onun beynəlxalq münasibətlərə təsiri. “Soyuq müharibə”nin başa çatması və onun nəticələri. Varşava Müqaviləsi Təşkilatının buraxılması.

İtaliya XX əsrdə. İtaliyada 1929-1933-cü illərin iqtisadi böhranı. Dövlət inhisarçı kapitalizmi. İqtisadiyyatın hərbi relslər üzərinə keçirilməsi. “Avtarkiya” siyasəti. İtaliya faşizmdən azad edildikdən sonra. Respublika elan edilməsi. İtaliya respublikası konstitusiyasının xüsusiyyətləri və əhəmiyyəti. İtaliya ilə sülh müqaviləsi. 40-cı illərin ikinci yarısı-50-ci illərdə İtaliyanın xarici siyasəti. 50-ci illərdə İtaliyanın iqtisadi inkişafı. 1960-cı ilin iyul hadisələri və “sol mərkəz” siyasətinə keçilməsi. 70-ci illərdə ölkədə siyasi vəziyyət. 1976-cı il parlament seçkiləri. İtaliyada partiya-siyasi mübarizə və “milli həmrəylik” siyasəti. 70-80-cı illərdə İtaliyanın sosial-iqtisadi inkişafı.

90-cı illərdə İtaliyanın sosial- iqtisadi inkişafı. 1992-ci il parlament seçkilərində XDP-nin qələbəsi. Ölkədə partiya-siyasi mübarizə. 1994-cü il parlament seçkiləri. 90-cı illərin ikinci yarısında İtaliyanın daxili siyasi vəziyyəti.

Ədəbiyyat:

Əsas:

1. Axundova N. Asiya və Afrika ölkələrinin orta əsrlər tarixi. Bakı: 2010, 327 s.
2. Aslanov R., Axundova N., Məmmədli A. Yaxın və Orta Şərq ölkələrinin orta əsrlər tarixi. Bakı: 1999, 206 s.
3. Baxşəliyev T. Slavyan ölkələri (1917-2015). Ali məktəblərin bakalavriyat səviyyəsi üçün dərslik. Bakı: Bakı Dövlət Universitetinin nəşriyyatı, 2016, 372 s.
4. Çağlayan.Y.H, N.Məmmədova, S.Zeynalova Orta əsrlər tarixi (Son orta əsrlər və ya erkən yeni dövrün başlanğıcı) dərs vəsaiti. Bakı: Elm, 2017, 167 s.
5. Fətəliyev M., Qasımlı M. Avropa və Amerika ölkələrinin müasir tarixi. II hissə. (1945-2002). Bakı: Adiloğlu, 2008, 338 s.
6. İsmayıl R. İ., Axundova N.Ç, Bağirova A.R. Ərəb ölkələrinin çağdaş tarixi. I hissə. Bakı: 2013, 400 s.
7. İsmayılov R., Axundova N., Bağirova A. Asiya və Afrika ölkələrinin çağdaş tarixi. (Cənub-Qərbi Asiya və Şimali Afrika). 1945-2001 II hissə. Bakı, 2004, 656 s.
8. İsmayılov R., Axundova N. Asiya və Afrika ölkələrinin çağdaş tarixi. 1945-2000-ci illər. (Uzaq, Cənub-Şərqi, Cənubi və Mərkəzi Asiya ölkələri). II hissə. 1945-2001. Bakı, 2004, 406 s.
9. Kərimzadə P. Asiya və Afrika ölkələrinin müasir tarixi (1918-1945). Bakı: 2008, 246 s.
10. Qarayeva G.İ., Hacıqədirlı A. Yaxın və Orta Şərq ölkələrinin yeni tarixi. Bakı: 2014, 244 s.
11. Гусейнова И.М. История народов Кавказа. Баку: Elm və Təhsil, 2018, 1248 s.
12. Mahmudov Y. Orta əsrlər tarixi. Erkən feodalizm dövrü. Bakı: Təhsil, 2012, 213 s.

13. Mehdiyeva M. Türk xalqlarının tarixi. Yeni dövr. Dərslük. Bakı: Adiloğlu, 2010, 509 s.
14. Məmmədli A. Asiya və Afrika ölkələrinin orta əsrlər tarixi. Bakı: 2011, 568 s.
15. Muxtarova Ə. Türk xalqlarının tarixi (qədim dövr və orta əsrlər). Dərslük. Bakı: Adiloğlu, 2014, 604 s.
16. Muxtarova Ə. Türk xalqlarının dövlətçilik tarixinə dair (qədim dövr və orta əsrlər). Dərs vəsaiti. Bakı: Adiloğlu, 2002, 135 s.
17. Orta əsrlər tarixi. Y.M.Mahmudovun tərcüməsində. I cild. Bakı: Maarif, 1988, 528 s.
18. Vəliyev T.T., Şahmuradov A.Ş. Slavyan ölkələri tarixi (XIX əsrin ikinci yarısı- XX əsrin əvvəlləri). Bakı: 3 saylı Bakı mətbəəsi, 2012, 566 s.
19. Yerivanski M. Qədim Yunanıstan tarixi. Bakı: Azərtədrisnəşr, 1963, 122 s.
20. Yusifov Yusif. Qədim Şərqi tarixi. Bakı: Çıraq, 2007, 535 s.

Əlavə:

21. Ağayev İ.Q. Türkiyə 1918 – 1945-ci illərdə. Metodik vəsait. Bakı: N.Tusi adına ADPU-nun mətbəəsi, 1998, 104 s.
22. Baxışov M.Ə. Beynəlxalq münasibətlər tarixi (1918-2003). Dərs vəsaiti. Bakı: ATU-nun mətbəəsi, 2012, 25,5 ç.v.
23. Baxışov M.Ə.ABŞ-in yeni və müasir tarixi. Dərs vəsaiti. Bakı: ATU-nun mətbəəsi, 2012, 11,2 ç.v.
24. Baxışov M. Avropa və Amerika ölkələrinin müasir tarixi (1918-1945). Dərs vəsaiti. Bakı: ATU-nun mətbəəsi, 2018, 21 ç.v.
25. Davies N. Europe: A History. New York: HarperCollins, 1998, 900 p.
26. Davudov Q.Ş. Yaponiya tarixi. Bakı: Elm və təhsil, 2014, 568 s.

27. Dubkovskaya A., Jarin M., Jarin Y., Polşa tarixi. Ən qədim zamanlardan bu günlərimizədək .Tərc.ed. Həbil Məmmədov. Bakı: Mürtəcim, 2010, 378 s.
28. Gözəlova Y. Beynəlxalq münasibətlər tarixi (XVI –XVII əsrin birinci yarısı). Dərs vəsaiti. Bakı: Elm, 2006, 47 s.
29. Həsənov Y. Qədim Roma tarixi. Nəşrə hazırlayan prof.Ə.N.Dadaşov. Bakı: Azəri, 2018, 344 s.
30. İsabəyli A.Q. Pakistan müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində. Bakı: 2005, 152 s.
31. Исмаилов Э.Р. Очерки истории России советского периода. Баку: Ziya- Nurlan, 2008, 248 с.
32. История Древнего Востока (под ред.В.И. Кузищина). Москва: Высшая школа, 2002, 416 с.
33. История древней Греции (под ред. В.И. Кузищина). Москва: Академия, 2006, 480 с.
34. История древнего мира. В 3-х томах. 3-е изд. (под ред. И.М.Дьяконова, В.Д.Нероновой, И.С.Свенцицкой). Москва: Наука, 1989, 407 с.
35. История средних веков. Т.1 (под ред. С.П.Карпова). 2-е изд. Москва: Издательство Московского Университета, 2001, 638 с.
36. История южных и западных славян: В 2-х томах. Учебник /Под ред. Г.Ф Матвеева и З.С.Ненашевой. Москва: Издательство МГУ, 2008, 692 с.
37. История России с древнейших времен до наших дней. Под ред. Сахаров А.Н. Москва: Издательство МГУ, 2009, 540 с.
38. История Польши (Пер. с польск. Тымовский М., Кеневия Я., Хольцев Е.). Москва: Весь мир, 2004, 544 с.
39. Новая история. Первый период (под ред. Е.Е.Юровской и др.). Москва: Высшая школа. 1972, 776 с.
40. Новая история. Второй период (под ред. Е.Е.Юровской и др.). Москва: Высшая школа. 1976, 542 с.

41. История новейшего времени стран Европы и Америки 1918-1945 (под. ред. Е.Ф.Языкова). Москва: Высшая школа. 1989, 463 с.
42. История новейшего времени стран Европы и Америки 1945-2000 гг. (под. ред. Е.Ф.Языкова). Москва: Простор, 2001, 478 с.
43. Гусейнова И., Алиев И. Азербайджан и Кавказско-Каспийский регион в период Мировой войны. Баку: АФполиграф, 2019, 230 с.
44. Qurbanov R.O. Qafqaz tarixi. Bakı: Gənclik, 2019, 524 s.
45. Готидзе М., Гусейнова И., Алиев И. Становление Азербайджано- грузинских отношений в военной сфере. Баку: АФполиграф, 2019, 264 с.
46. Летифова Э.М. История древней Греции. Баку: Баку Университети, 2013, 116 с.
47. Mahmudov Y. Azərbaycan diplomatiyası. Bakı: Təhsil, 1996; 2006, 414 s.
48. Махмудов Я.М. Взаимоотношения государств Аккоюнлу и Сефевидов с западноевропейскими странами. Баку: Издательство Бакинского Университета 1991, 262 с.; Москва: ИРИС ГРУПП, 2010, 390 с.
49. Məmmədli N. Mərkəzi Asiyanın türk dövlətləri və Türkiyə (XX əsrin 90-cı illəri). Bakı: AzAtaM, 2005, 234 s.
50. Məmmədov H.N. Bolqarıstan tarixi. Bakı: Elm-Təhsil, 2009, 271 s.
51. Məmmədov H.N. Ukraynanın müasir tarixi (XX əsrin sonları- XXI əsrin əvvəlləri). Bakı: Elm-Təhsil, 2009, 178 s.
52. Новая история стран Азии и Африки. XVI-XIX века. В 3-х частях. Под ред. А.М.Родригеса. Часть 1, Москва: Высшая школа, 2010, 400 с., Часть 2, Москва: Высшая школа, 2010, 463 с., Москва: Высшая школа, 2010, Часть 3, 511 с.
53. Новейшая история стран Азии и Африки. XX век. В 3-х частях. Часть 1, Москва: Высшая школа, 2001, 368 с.,

Часть 2, Москва: Высшая школа, 2001, 320 с., Часть 3, Москва: Высшая школа, 2004, 272 с.

54. Orucov T. Qədim Roma: Qüdrətin qabarması və çəkilməsi. Bakı: Adiloğlu, 2008, 368 s.
55. Ruintən S. Azərbaycan türk dövlətləri ilə siyasi əlaqələr sistemində (XX əsrin 90-cı illəri). Bakı: Adiloğlu, 2005, 236 s.
56. Варакин А., Зданович Л. Тайны исчезнувших цивилизаций. Москва: Рипол, 2000, 480 с.

Çapa imzalanmışdır: 22.01.2020
Kağız formatı: 60x84 1/16 Həcmi: 2.5 ç.v.

“Ləman Nəşriyyat Poliqrafiya” MMC-də çap olunmuşdur